

Audiència. Abraham, el gran patriarca, pare de tots els creients

En l'audiència del dimecres 18 de maig, el Sant Pare s'atura en l'exemple d'oració d'Abraham, el gran patriarca, pare de tots els creients i en la seva pregària d'intercessió.

17/05/2011

Estimats germans i germanes,

En les dues darreres catequesis hem reflexionat sobre la pregària com a fenomen universal, que, si bé amb formes diferents, és present en les cultures de tots els temps. Avui, en canvi, vull començar un recorregut bíblic sobre aquest tema, que ens portarà a aprofundir en el diàleg d'aliança entre Déu i l'home que anima la història de salvació, fins al seu cim: la Paraula definitiva, que és Jesucrist. En aquest camí ens aturarem en alguns textos importants i figures paradigmàtiques de l'Antic i del Nou Testament. Serà Abraham, el gran patriarca, pare de tots els creients (cf. Rm 4, 11-12.16-17), qui ens oferirà el primer exemple d'oració, en l'episodi de la intercessió per les ciutats de Sodoma i Gomorra. I també vull convidar-vos a aprofitar el recorregut que farem en les properes catequesis per aprendre a conèixer millor la Bíblia -que espero tingueu a casa- i, durant la setmana, us atureu

a llegir-la i meditar-la en la pregària, per conèixer la meravellosa història de la relació entre Déu i l'home, entre Déu que es comunica a nosaltres i l'home que hi respon, que parla.

El primer text sobre el qual reflexionarem es troba en el capítol 18 del llibre del Gènesi: s'hi explica que la maldat dels habitants de Sodoma i Gomorra arribava a tal extrem que resultava necessària una intervenció de Déu per a realitzar un acte de justícia i frenar el mal destruint les ciutats. Aleshores intervé Abraham amb la pregària d'intercessió. Déu decideix revelar allò que és a punt de succeir i li dóna a conèixer la gravetat del mal i les terribles conseqüències, perquè Abraham és el seu elegit, escollit per convertir-se en un gran poble i fer que a tot el món arribi la benedicció divina. Té una missió de salvació, que ha de respondre al pecat que ha

envaït la realitat de l'home; a través d'ell el Senyor vol reconduir la humanitat a la fe, a l'obediència, a la justícia. I ara aquest amic de Déu s'obre a la realitat i a les necessitats del món, pels que estan a punt de ser castigats i demana que siguin salvats.

Abraham planteja de seguida el problema en tota la seva gravetat, i diu al Senyor: *«¿De debò que faràs desaparèixer tant el just com el culpable? Suposem que a la ciutat hi ha cinquanta justos. ¿De debò que els faràs desaparèixer? ¿No perdonaràs aquest lloc per amor d'aquells cinquanta? Mai de la vida no faràs una cosa així! ¿Exterminaràs el just amb el culpable? ¿Que el just i el culpable siguin tractats igual? Mai de la vida! ¿El qui judica tota la terra, no farà justícia?»* (Gn 18, 23-25). Amb aquestes paraules, amb gran valentia, Abraham presenta a Déu la necessitat d'evitar una justícia sumària: si la ciutat és culpable, és

just condemnar el delicte i infligir el càstig, però -afirma el gran patriarca- seria injust castigar de manera indiscriminada tots els habitants. Si a la ciutat hi ha innocents, aquests no poden ser tractats com els culpables. Déu, que és un jutge just, no pot actuar així, diu Abraham, amb raó, a Déu.

Ara bé, si llegim més atentament el text, ens adonem que la petició d'Abraham és encara més seriosa i profunda, perquè no es limita a demanar la salvació per als innocents. Abraham demana el perdó per a tota la ciutat i ho fa apel·lant a la justícia de Déu. En efecte, diu el Senyor: *«Suposem que a la ciutat hi ha cinquanta justos. ¿De debò que els faràs desaparèixer? ¿No perdonaràs aquest lloc per amor d'aquells cinquanta?»* (v. 24b).

D'aquesta manera posa en joc una idea nova de justícia: no la que es limita a castigar els culpables, com

fan els homes, sinó una justícia diferent, divina, que cerca el bé i el crea a través del perdó que transforma el pecador, el converteix i el salva. Amb la seva pregària, per tant, Abraham no invoca una justícia merament retributiva, sinó una intervenció de salvació que, tenint en compte els innocents, lliuri de la culpa també els impius, perdonats. El pensament d'Abraham, que sembla gairebé paradoxal, es podria resumir així: òbviament no es pot tractar els innocents de la mateixa manera que els culpables, això seria injust, per contra, cal tractar els culpables de la mateixa manera que els innocents, realitzant una justícia «superior», oferint-los una possibilitat de salvació, perquè si els malfactors accepten el perdó de Déu i confessen la seva culpa, deixant-se salvar, no continuaran fent el mal; també ells esdevindran en justos, amb la qual cosa ja no caldria el càstig.

És aquesta la petició de justícia que Abraham expressa en la seva intercessió, una petició que es basa en la certesa que el Senyor és misericordiós. Abraham no demana a Déu quelcom contrari a la seva essència, truca a la porta del cor de Déu perquè coneix la seva veritable voluntat. Ja que Sodoma és una gran ciutat, cinquanta justos semblen poca cosa, però la justícia de Déu i el seu perdó, no són potser la manifestació de la força del bé, encara que sembla més petit i més feble que el mal? La destrucció de Sodoma havia de frenar el mal present a la ciutat, però Abraham sap que Déu té altres maneres i altres mitjans per posar fre a la difusió del mal. És el perdó el que interromp l'espiral de pecat, i Abraham, en el seu diàleg amb Déu, apel·la exactament a això. I quan el Senyor accepta perdonar la ciutat si troba cinquanta justos, la seva pregària d'intercessió comença a baixar cap als abismes de la

misericòrdia divina. Abraham -com recordem- fa disminuir progressivament el nombre dels innocents necessaris per a la salvació: si no són cinquanta, podrien ser suficients quaranta-cinc, i així va baixant fins arribar a deu, continuant amb la seva súplica, que es fa audaç en la insistència: «Potser no es troben més de quaranta... trenta... vint... deu»(cf. vv. 29.30.31.32). I com més disminueix el nombre, més gran es revela i es manifesta la misericòrdia de Déu, que escolta amb paciència la pregària, l'acull i repeteix després de cada súplica: «perdonaré... no la destruiré... no ho faré»(cf. vv. 26.28.29.30.31.32).

Així, per la intercessió d'Abraham, Sodoma podrà salvar-se, si s'hi troben tan sols deu innocents. Aquesta és la força de la pregària. Perquè, a través de la intercessió, la pregària a Déu per la salvació dels

altres, es manifesta i s'expressa el desig de salvació que Déu té sempre cap a l'home pecador. De fet, el mal no es pot acceptar; cal assenyalar-lo i destruir-lo a través del càstig: la destrucció de Sodoma tenia precisament aquesta funció. Però el Senyor no vol la mort del malvat, sinó que es converteixi i que visqui (cf. Ez 18, 23, 33, 11); el seu desig sempre és perdonar, salvar, donar vida, transformar el mal en bé. Ara bé, és precisament aquest desig diví que, en l'oració, esdevé en desig de l'home i s'expressa a través de les paraules d'intercessió. Amb la seva súplica, Abraham està prestant la seva veu, però també el seu cor, a la voluntat divina: el desig de Déu és misericòrdia, amor i voluntat de salvació, i aquest desig de Déu ha trobat en Abraham i en la seva pregària la possibilitat de manifestar-se de manera concreta en la història dels homes, per ésser present on hi ha necessitat de gràcia.

Amb la veu de la seva pregària, Abraham està donant veu al desig de Déu, que no és destruir, sinó salvar Sodoma, donar vida al pecador convertit.

És allò que vol el Senyor, i el seu diàleg amb Abraham és una llarga i inequívoca manifestació del seu amor misericordiós. La necessitat de trobar homes justos a la ciutat es torna cada cop menys urgent i al final només seran suficients deu per a salvar tota la població. El text no diu per què Abraham es va aturar en deu. Potser és un nombre que indica un nucli comunitari mínim (encara avui, deu persones constitueixen el quòrum necessari per a la pregària pública jueva). De tota manera, es tracta d'un nombre escàs, una petita partícula de bé per salvar un gran mal. Però ni tan sols deu justos es van trobar a Sodoma i Gomorra, i les ciutats van ser destruïdes. Una destrucció que, paradoxalment, la

pregària d'intercessió d'Abraham presenta com a necessària. Perquè precisament aquesta pregària ha revelat la voluntat salvífica de Déu: el Senyor estava disposat a perdonar, desitjava fer-ho, però les ciutats estaven tancades en un mal total i paralitzant, sense comptar ni tan sols amb uns pocs innocents dels quals partir per transformar el mal a bé. Perquè és aquest precisament el camí de salvació que també Abraham demanava: ser salvats no vol dir simplement escapar del càstig, sinó ser alliberats del mal que hi ha en nosaltres. No és el càstig allò que ha de ser eliminat, sinó el pecat, aquest rebutjar Déu i l'amor que ja porta en si mateix el càstig. Dirà el profeta Jeremies al poble rebel: « *En el pecat trobaràs el càstig, t'escarmentarà la teva pròpia deserció. Mira i aprèn com és amarg i dolorós abandonar el Senyor, el teu Déu* »(Jr 2, 19).

D'aquesta tristesa i amargor vol el Senyor salvar l'home, alliberant-lo

del pecat. Però, per això, cal una transformació des de l'interior, un agafador del bé, un inici des del qual partir per transformar el mal en bé, l'odi en amor, la venjança en perdó. Per això els justos havien d'estar dins de la ciutat, i Abraham repeteix contínuament: «Potser s'hi troben...». «Allà»: és dins de la realitat malalta on ha d'estar aquesta llavor de bé que pot guarir i tornar la vida. Són paraules adreçades també a nosaltres: que a les nostres ciutats hi hagi una llavor de bé, que fem allò que calgui perquè no hi siguin només deu justos, per assolir realment que visquin i sobrevisquin les nostres ciutats i per salvar-nos d'aquesta amargor interior que és l'absència de Déu. I en la realitat malalta de Sodoma i Gomorra no existia aquesta llavor de bé.

La misericòrdia de Déu en la història del seu poble, però, s'amplia encara més. Si per salvar Sodoma calien deu

justos, el profeta Jeremies dirà, en nom del Totpoderós, que n'hi ha prou amb un sol just per salvar Jerusalem: « *Aneu pels carrers de Jerusalem, mireu i comproveu, busqueu per les seves places: si hi trobeu algú que obri amb justícia, que cerqui la veritat, la ciutat obtindrà el meu perdó* »(Jr 5, 1). El nombre s'ha reduït encara més, la bondat de Déu es mostra encara més gran. I ni tan sols amb això n'hi ha prou, la misericòrdia sobreabundant de Déu no troba la resposta de bé que cerca, i Jerusalem cau sota el setge dels enemics. Caldrà que Déu mateix esdevingui en aquest just. I aquest és el misteri de l'Encarnació: per garantir un just, ell mateix es fa home. Sempre hi haurà un just, perquè és ell, però cal que Déu mateix es converteixi en aquest just. L'infinit i sorprenent amor diví es manifestarà plenament quan el Fill de Déu es faci home, el Just definitiu, el perfecte Innocent, que portarà la

salvació al món sencer morint a la creu, perdonant i intercedint pels que «no saben el que fan» (Lc 23, 34). Llavors la pregària de tot home trobarà la seva resposta; llavors tota intercessió nostra serà plenament escoltada.

Estimats germans i germanes, que la súplica d'Abraham, el nostre pare en la fe, ens ensenyi a obrir cada vegada més el cor a la misericòrdia sobreabundant de Déu, perquè en la pregària diària sapiguem desitjar la salvació de la humanitat i demanar amb perseverança i amb confiança al Senyor, que és gran en l'amor.
Gràcies.